

ÇAĞDAŞ DENETİM KAPSAMINDA ÖĞRETMEN ADAYLARININ DERS DENETİMLERİ

Buket Doğan

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği

Doç.Dr. Saadet Kuru Çetin

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi,

Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD,

skuru@mu.edu.tr,

Orcid: 0000-0003-4847-5796

Özet

Bu çalışma çağdaş eğitim denetimi kapsamında ilişkin alternatif gözlem araçları kullanarak eğitim fakültesinde eğitim gören gönüllü öğretmen adayları ile sınıf içi ders gözlemleri yapılmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiş olup, alternatif gözlem araçları kullanarak il ve ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında dört gönüllü öğretmen adayı ile sınıf gözlemleri yapılmıştır. Sınıf gözlemlerinde sözel akış şeması, öğretmen hareket şeması ve öğrenci görev-görev dışı davranışları analiz edilmiştir. Gözlemler aday öğretmenlerin staj yaptığı sınıfların sınıf öğretmenlerin izniyle yapılmıştır. İlk gözlemin ardından bilgilendirme toplantısı ve ardından ikinci gözlem yapılmıştır. Görüşmelerde sınıf gözlemlerine ilişkin bilgiler öğretmen adaylarıyla paylaşılmıştır. Alternatif gözlemlerin genel olarak öğretmen adaylarının mesleki gelişmelerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu tür gözlemlerin öğretmen adaylarının sınıf içi etkinliklerini olumlu yönde etkilediği, sınıf yönetimi ve öğretim düzenlemelerine yardımcı olduğu ve öğrencinin istenmeyen davranışlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çağdaş eğitim denetimi, alternatif gözlem araçları, ilkokullarda ders denetimi

COURSE SUPERVISION OF TEACHER CANDIDATES WITHIN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY EDUCATION SUPERVISION

Abstract

In this study, in-class lesson observations were made with volunteer candidate teachers educated at the faculty of education using alternative observation tools regarding the scope of contemporary educational supervision. The study took place during the spring semesters of the 2021-2022 academic year and the class observations were made with four alternative volunteer candidate teachers in the primary schools in the provincial and district centers using alternative observation tools. In the classroom observations, the teacher's verbal flow scheme, teacher's movement scheme and student behaviors both during tasks and not, were analyzed. Observations were made teacher's permission. After the first observation, an information meeting was held and then the second observation was made. In interviews, the information about the class observations was shared with candidate teachers. It has been found that alternative observations, in general, have a positive effect on the professional development of candidate teachers. It is concluded that this type of observation approach positively affects candidate teachers' in-class activities, helps in classroom management and teaching arrangements and positively affects student's unwanted behaviors.

Keywords: Contemporary education supervision, alternative observation tools, primary school

GİRİŞ

Eğitimde denetim anlayışı, yönetime ilişkin yaklaşım ve kuramlara uygun bir değişim ve gelişim göstermiştir. Yönetim kuramlarının ortaya koyduğu ilkelere, varsayımlara göre denetime bakış açıları da birbirinden farklıdır. Denetim, öğretimi gerçekleştirecek öğretmen ve denetçilerin uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgi edinmelerine; kazandıkları bilgi ve becerilerini, okul ve sınıf ortamında yeterli düzeyde kullanabilmelerine yardım eden bir süreçtir. Daha geniş bir ifade ile eğitim denetimi, müfredat geliştirme, insan ilişkileri ve yönetim olgularına yönelik bir eylemdir (Glanz, 2000). Denetim süreci, çok sayıda ve çeşitli etkinlik ve tekniklerden oluşmaktadır (Hicks, 1960). Denetim, çok sayıda eğitim çalışanına ait sorumluluk ve bu sorumluluğun paylaşılması neticesinde ortaya çıkan bir üründür. Bundan dolayı da denetim karmaşık ve çok yönlüdür.

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır.

Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Doğan & Kuru-Çetin

70

Tarihsel süreç içinde denetimin de işlevleri değişiklik göstermiştir. Farklı bilim insanları denetim kavramına farklı açılardan bakarak tanımlamaları yapmışlardır. Aydın (2016, 1) denetime yönetsel bir bakış açısıyla bakarak, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması olarak tanımlamıştır. Sullivan ve Glanz (2005, 6) ise denetimi daha çok öğretim süreci olarak ele almışlar ve öğretimin iyileştirilmesi ve öğrenci başarısının artırılması amacıyla öğretmenin, öğretimine odaklanma süreci, olarak açıklamışlardır. Ross-Gordon (1991) eğitim denetimini, “öğretimin geliştirilmesi ve nihai amaç olarak öğrenci öğrenmesinin artırılması için liderlik” olarak tanımlamıştır. Eğitim, sisteminde denetimin amacı, okulun etkililiğini sağlamak ve sürdürmektir. Denetim ister okul yönetimince yapılsın isterse üst düzey yönetmen ve denetçilerce yapılsın, denetimin amaçlarından biri okulun etkililiğidir. Okulun etkili olabilmesi örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçların planlanan düzeyde gerçekleştirilmesine bağlıdır (Balci,2001; Gökçe ve Kahraman, 2010). Okul etkililiğini örgütsel değişkenler ile tanımlayan Purkey ve Smith (1993); okulların etkili olması için okullardaki yönetimin lider olması gerektiğini, yönetimin kararlı olması gerektiğini ve bu kararların da devamlılığın olması gerektiğini savunmuşlardır. Bunların yanında Purkey ve Smith (1993) etkili okulların programı belirlemede bazı yöntemlerinin olması gerektiğini savunmuşlar ve programların amaçlarının anlaşılır olması gerektiğini de savunmuşlardır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bir bölümü denetimi kapsamaktadır.

Tarihsel süreçte denetimin gelişimine bakacak olursak eğitime ilişkin teorilerde ve uygulamalarda meydana gelen gelişmeler ile denetime ilişkin farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Aydın, 2016). 1900'lerden önce denetim, yönetimin bir uzantısı olarak uygulanırken, 1900'lerde denetim hizmetlerinin uzman eğitimciler tarafından yürütüldüğü görülmektedir. 1930-40'lı yıllarda denetim uygulamalarında insan ilişkilerinin öne çıkarıldığı ve 1940'lardan sonraki denetim anlayışında, eğitimde hedef belirleme ve bu hedefleri gerçekleştirme, uygun davranış geliştirme gibi etkinliklere ilgililerin katılmasına önem verildiği görülmektedir. Son yıllarda ise eğitim denetiminde insan kaynaklarının geliştirilmesine önem verildiği, örgütlerin insan kaynağını geliştirme ve etkili biçimde kullanmayı amaçlayan bir denetim anlayışının vurgulandığı görülmektedir. Tablo -1'de tarihsel süreç içerisinde denetimin önemli dönemleri görülmektedir.

Tablo 1 Denetimin Tarihsel Gelişimi İçerisindeki Önemli Dönemler

Dönem	Denetim Türü	Amaç	Sorumlu Kişiler
1620-1850	Teftiş	Kuralların izlenmesi Eksiklerin Belirlenmesi	Aileler; Papazlar; Seçkinler Halk Komitesi
1850-1910	Teftiş Eğitimi Değiştirme	Kuralların izlenmesi Öğretmenlerin Gelişimine Yardımcı Olma	Okul Müdürleri Amirler
1910-1930	Bilimsel Bürokratik	Eğitimi Geliştirme Verimliliğin Arttırılması	Denetimden sorumlu müdürler Okul Müdürleri Merkeze Bağlı Genel ve özel Denetçiler
1930-1950	İnsan ilişkileri Demokratik	Eğitimi geliştirme	Okul Müdürleri Merkeze Bağlı Denetçiler
1950-1975	Bürokratik/Bilimsel İnsan ilişkileri İnsan Kaynakları Demokratik	Eğitimi geliştirme	Okul Müdürleri Merkeze Bağlı Denetçiler Okul merkezli denetçiler
1975-1985	Bürokratik/Bilimsel Klinik İnsan ilişkileri İnsan Kaynakları İşbirliği/Koçluk Meslektaş/Mentor Yorumlayıcı	Eğitimi geliştirme Öğretmen Memnuniyetini Arttırma Öğrencilerin sınıf içi etkinliklerini anlama sürecini geliştirme	Okul Müdürleri Merkeze Bağlı Denetçiler Okul merkezli denetçiler Meslektaşlar Koçlar
1985-2004	Bürokratik/Klinik İnsan ilişkileri İnsan Kaynakları İşbirliği/Koçluk Meslektaş/Montör Yorumlayıcı	Eğitimi geliştirme, Öğretmen memnuniyetini arttırma. Öğrenen örgüt oluşturma Sınıf içi kültürel ve dilsel farklılıkları analiz etme	Okul merkezli denetçiler Meslektaşlar Koçlar Okul müdürleri Merkeze Bağlı denetçiler

Genel olarak sınıflandırdığımızda ise denetimi klasik denetim, modern denetim ve çağdaş denetim olarak üçe ayırabiliriz.

(1) Klasik Denetim, 1900'lerin başında ortaya çıkmış olan klasik kuram, özellikle Alman bir sosyolog olan Max Weber, Fransız bir yönetici olan Henry Fayol ve Amerikalı bir makine mühendisi olan Frederick Winslow Taylor'un çalışmalarına dayanmaktadır. Klasik denetim yaklaşımlarında, denetimin en önemli hedefi amaçların gerçekleştirilmesidir. Bunun için mevcut kaynaklardan en üst düzeyde yararlanılarak örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi önemlidir.

Klasik denetim yaklaşımlarında işgörenler makinenin değiştirilebilir birer parçası olarak görülmüşlerdir. Bu örgütlerde verimliliği arttırmak için kullanılan klasik denetim kuramları neyin, nasıl, ne zaman ve ne karşılığında yapılacağını açık ve kesin bir biçimde tayin eder. İşgörenler bu açık ve kesin yönergelere uymadıkları takdirde ücretten kesme, işten atılma gibi kesin cezalandırma yöntemlerinin uygulanmasına maruz kalmaktadırlar. Klasik yönetim yaklaşımlarının ilerleyen yıllarda dar, sınırlı, mekanik ve bürokratik olmakla eleştirilmiştir (Yüksel ve Aykaç, 1994). Bu bakış açısı ile klasik denetim yaklaşımına da aynı bakış açısı ile yaklaşılmaktadır.

(2) Modern Denetim, eğitim yönetiminde modern denetim anlayışı, öğretme-öğrenme sürecini geliştirmeyi amaçlar. Modern anlayışta, denetçi bir değişim ajanıdır. Modern denetim anlayışının kayda değer en önemli özelliklerinden biri insan ilişkilerine vurgu yapmasıdır (Aydın, 2016).

(3) Çağdaş Denetim, okullarda öğretme-öğrenme sürecinin geliştirilmesiyle birlikte öğrenmeyi ve öğretmeyi etkileyen öğeleri birlikte ele alarak, süreci değerlendirmek ve daha etkili kılmak üzere gerekli önlemleri almaktır. Çağdaş denetim yaklaşımlarına göre, ilgili bireyler arasında sorunların çözümü için birlikte çalışma esasına dayanan ortaklık ilişkisinin kurulabilmesi, öğretmen yeterliliğinin yükseltilebilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu öneme ilişkin olarak çağdaş eğitim denetiminin ilkeleri şu şekilde sıralanabilir (Memişoğlu, 2001):

1. Denetim amaçlı bir girişimdir.
2. Çağdaş denetimde demokratik liderlik vardır.
3. Çağdaş denetimde hareket noktası var olan yapı ve koşullardır.
4. Çağdaş denetim, öğrenme ve öğretme ortamını bir bütün olarak ele alır.
5. Çağdaş denetim programının hareket noktası, eğitim ortamının ivedilik taşıyan sorunlardır.
6. Çağdaş denetim işbirliğine dayanır.
7. Çağdaş eğitim denetimi grup yaklaşımını öngörür.
8. Çağdaş denetimde sorumluluk paylaşılr.
9. Çağdaş eğitim denetimi maddeleştirilmiş bir süreç değildir.
10. Çağdaş eğitim denetiminde, öğretmenlere kendilerini kanıtlayabilmeye olanağı tanınır.
11. Çağdaş eğitim denetimi programında bir sıra ve süreklilik vardır.
12. Çağdaş eğitim denetiminde bireysel farklılıklara inanılır
13. Çağdaş eğitim denetiminde olumlu insan ilişkileri yaklaşımı izlenir.
14. Çağdaş eğitim denetiminde etkileşim önemlidir.
15. Çağdaş eğitim denetiminde başarıda görüş birliğinin önemine inanılır.
16. Çağdaş denetimde sürekli bir araştırma geleneğine inanılır.

Çağdaş denetimde denetimi yapan kişiye, denetim yaparken eksiklikleri fark etme ve rehberlik ederek bu eksiklikleri giderme ve koşulları iyileştirme rolü yüklenmiştir. Çağdaş denetim gözlem yöntemi ile bunu mümkün kılmaktadır. Gözlem durum saptamak amacıyla veriyi toplamaya dönük olarak yapılmaktadır. Gözlem sırasında sistematik veriler elde etmek amacıyla çeşitli gözlem araçları geliştirilmiştir. Bu veriler denetimi yapan kişiye toplamak istediği verileri düzenli ve sistematik bir şekilde kaydetme olanağı sağlar. Bununla birlikte gözlem araçlarını seçerken dikkat edilmesi gereken bazı durumlar söz konusudur. Bu durumları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Burton ve Brueckner, 1955, 333).

- Araç ölçmek istenen ne ise ona uygun olmalıdır. Bazı araçlar öğretmenin öğretim tekniklerini kullanma becerilerini, bazıları ise sınıf yönetimi becerilerini ölçmeye yönelik olabilir.
- Seçilen araç, uygulayıcıya istenen ölçüde ve net veri sağlayabilmelidir.
- Aracın sınırlılıkları bilinmeli, neyi ölçüp ölçmediği dikkate alınmalıdır.

Denetimde, gözlem yapmak için çok sayıda ve belirli amaçlara dönük olarak araçlar geliştirilmiştir. Goldhammer, Anderson ve Krajewski (1980, 74) gözlem araçlarının öğretmen-öğrenci etkileşimi, konuşma akışı, sınıf iklimi, olumlu ve olumsuz mesajlar, sözel analiz, fiziksel alanın kullanımı, becerileri sürdürme, sözel olmayan iletişim, soru seviyeleri, beden dili, grup rolleri, görev ve sorumluluklar adları altında gruplara toplamıştır. Araştırmacılara göre belirli amaçlara dönük olarak yapılan gözlemler, öğretmenlere ne yaptıkları ile ilgili bilgi vermekte yanı zamanda denetimin de etkililiğini arttırmaktadır. Bu verilerin öğretmenlere analiz edilerek sunulması ile de davranış pekiştirme, değiştirme ve öğretmenin öğretim sürecini geliştirmeye katkıda bulunmaktadır.

Çağdaş denetimde, gözlem yapmak için çok sayıda ve belirli amaçlara dönük olarak araçlar geliştirilmiştir (Aydın, 2016; İpek ve Balay, 2016; Memisoglu, 2001). Goldhammer, Anderson ve Krajewski (1980, 74) gözlem araçlarının öğretmen-öğrenci etkileşimi, konuşma akışı, sınıf iklimi, olumlu ve olumsuz mesajlar, sözel analiz, fiziksel alanın kullanımı, becerileri sürdürme, sözel olmayan iletişim, soru seviyeleri, beden dili, grup rolleri, görev ve sorumluluklar adları altında gruplamıştır. Araştırmacılara göre belirli amaçlara dönük olarak yapılan gözlemler, öğretmenlere ne yaptıkları ile ilgili bilgi vermenin yansıra zamanda denetimin de etkililiğini arttırmaktadır (Aydın, 2016; Hair, 2014; O'Donoghue, Wong Yuh Ju, & Tsui, 2017;). Bu verilerin öğretmen adaylarına analiz edilerek sunulması ile davranış pekiştirme, değiştirme ve öğretmenin öğretim sürecini geliştirmeye katkıda bulunacağına da kesin gözüyle bakılabilir. Yapılan literatür taramasından anlaşılacağı gibi çağdaş denetim modelinin ders denetiminde yapılıyor olması özellikle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleki gelişimi için kullanılan bir yöntemdir (Kuru Cetin, 2018). Buna göre; denetmen ders denetimi yaparak öğretmen adaylarının dersi hakkında değerlendirmelerde bulunabilir, dersi izledikten sonra öğretmen adayına sınıf yönetimi hakkında bazı yönlendirmelerde bulunabilir (Dea, 2016; Morki, 2010).

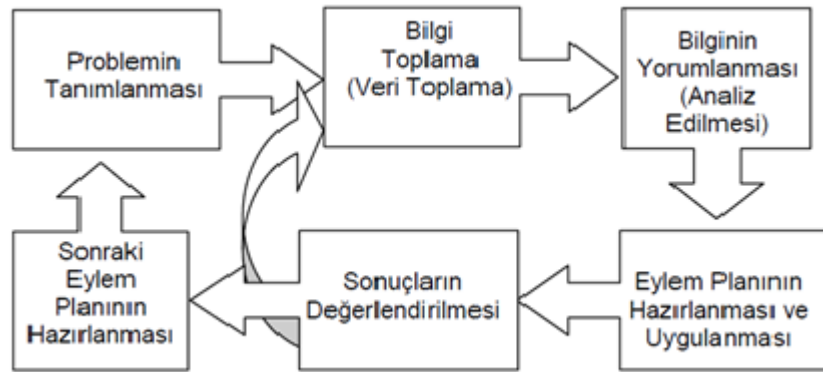
Bu araştırmanın amacı; öğretmen adaylarının çağdaş denetim kapsamında ders denetimlerini yapmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmen adaylarının ders denetiminde alternatif gözlem araçları kapsamında öğretmen sözel akış şeması nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının ders denetiminde alternatif gözlem araçları kapsamında öğretmen hareket şeması nasıldır?
3. Öğretmen adaylarının ders denetiminde alternatif gözlem araçları kapsamında öğrenci görev ve görev dışı davranışları nasıldır?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Eylem araştırması, kişilerin kendi mesleki eylemleri hakkında araştırma yapmaları ve değişim için eyleme geçmeleri temelinde gerçekleşen sistematik bir müdahale sürecidir (Costello, 2007). Buna göre, eylem araştırması sürecin içindeki kişilerce yine kendi çalışma koşullarının iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen sistemli çalışmalar bütünü olarak da tanımlanabilir (Sagor, 2000). Eylem araştırmasının birincil amacı, bireylerin günlük yaşantılarında işe yarayacak uygulamaya dayalı bilgiler elde etmektir (Beyhan, 2013). Eğitim açısından bakacak olursak, eylem araştırması okula dayalı program geliştirme, mesleki gelişme, sistem planlaması, okulu yeniden yapılandırma ve bir değerlendirme aracı olarak kullanılır (Ferrance, 2000).

Eylem araştırması, problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Eylem araştırmalarında araştırmacı ve katılımcıların süreç üzerindeki kontrollerinin farklılığına bağlı olarak çeşitli türlerin varlığından söz edilebilmektedir (Beyhan, 2013; Ferrance, 2000). Genel olarak temel eylem araştırması modeli, planlama, eylemde bulunma, izleme/gözleme ve yansıtma/geribildirimine göre uyarlama adımlardan oluşur (Ferrance, 2000; Edwards ve Willis, 2014). Şekil-1'de de görüldüğü gibi eylem araştırması bu adımların birbirini tetiklemesine dayanan döngüsel bir düzende istenen sonuçların elde edilmesine kadar devam eder.



Şekil-1 Eylem Araştırması Aşamaları

Elliot eğitimde kullanılan eylem araştırmasının özelliklerini şu şekilde tanımlamıştır (Akt. Dash, 1999, 464-465):

1. Okullarda eylem araştırması öğretmenlerin yaşadıkları sosyal durumları ve insan eylemlerini araştırır.
2. Eylem araştırmasının amacı öğretmenin kendi sorununu derinlemesine anlamasını sağlamaktır.
3. Eylem araştırması kuramsal bir temele dayanır. Bu temel içinde durumu değiştirmeye niyetlenen eylem problem tüm detayları ile anlaşılincaya kadar geçici kabul edilir.
4. "Neler olduğunu" açıklamak için eylem araştırması bir konuyu isler ve bu konuyu birbirine bağlı rastlantısal durumlarla ilişkilendirir.
5. Eylem araştırması "neler olduğunu" problem durumunda eylemde ve etkileşimde bulunan kişilerin (örneğin öğretmenler ve öğrenciler, öğretmenler ve bas öğretmenler) bakış açılarından yorumlar.
6. Eylem araştırması bir duruma katılımcıların görüş açısından baktığı için "neler olduğunu" yine onların kullandığı dili kullanarak açıklar ve tanımlar.
7. Eylem araştırması probleme katılımcıların açısından baktığı için ancak serbest diyalog ile geçerli kılınabilir.
8. Eylem araştırması, araştırmacı ile katılımcıların serbest diyalogunu içerdiğinden araştırmacı ve katılımcılar arasında serbest bilgi akışı olmalıdır.

Eylem araştırması var olan problemin belirlenmesi, çözüm bulma, çözümü gerçekleştirme, değerlendirme, eylemin uygulandığı kişinin fikirlerini değiştirme ve değerlendirmenin ışığındaki uygulama basamaklarını içerir. Eylem araştırmasının her basamağında kendini yansıtmaya, işbirliğine dayalı yansıtmaya ve diyaloga yer verilmelidir (Borgia-Schuller 1996). Bu araştırmada öğretmen adaylarının sınıf içi ders gözlemlerini yapılarak çağdaş denetim kapsamında sözel akış şeması, öğretmen hareket şeması, öğrencinin görev ve görev dışı davranışları ile ilgili geri dönüt verilmesi planlanmaktadır. Tablo 2’de araştırmanın deseni gösterilmiştir..

Çalışmanın başında öğretmen adaylarına çağdaş denetim kapsamında yapılacak gözlemler ile ilgili gildlendirme yapılmıştır. Bilgilendirmenin ardından öğretmen adaylarının kabul ettikleri bir derste gözlemleri yapılmıştır. Bu gözlemlerin ardından dersler ile ilgili geri dönütler verilmiş daha sonra bir ders gözlemi daha yapılmıştır.

Tablo 2 Araştırmanın Uygulama Aşamaları (Deseni)

Çalışma Grubu	Ön Bilgi	İlk Uygulama	Geri Dönütler	Son Uygulama	Geri Dönütler
1- Öğretmen Adayı	15-20 dakika	1 ders saati	10-15 dakika	1 ders saati	10-15 dakika
2- Öğretmen Adayı	15-20 dakika	1 ders saati	10-15 dakika	1 ders saati	10-15 dakika
3-Öğretmen Adayı	15-20 dakika	1 ders saati	10-15 dakika	1 ders saati	10-15 dakika
4-Öğretmen Adayı	15-20 dakika	1 ders saati	10-15 dakika	1 ders saati	10-15 dakika

Verilerin Analizi

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır.

Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Doğan & Kuru-Çetin

74

Verilerin çözümlenmesi araştırmacı tarafından betimsel analiz ile yapılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir (Yıldırım ve Şimsek, 2011).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmacının geçerliliği için iç geçerliliğe bakılmıştır. Nitel araştırmalarda iç geçerlik, tutarlılığın sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Şencan, 2005). Bu araştırmada iç geçerlik, veri ve literatür taranması sırasında boyutlara ilişkin oluşturulan değişkenlerin içsel homojenlik ve dışsal heterojenlik özelliklerine göre bir araya getirilmesi yolu ile sağlanmıştır. Çalışmada iç geçerliliği arttırmak için bulgular kısmında başlıklarının ve değişkenlerin birbirleri ile aynı özellikte taşınması sağlanmıştır. Nitel araştırmalarda dış geçerlik bulguların dış olaylara ya da ortamlara genellemesidir (Neuman, 2010; Şencan, 2005). Bu çalışmada dış geçerliliğinin sağlanabilmesi amacı ile araştırmaya ait veri kaynakları, veri kaynaklarının toplanması, veri kaynaklarının değerlendirilmesi verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamaları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Araştırmacının iç güvenirliliğini arttırmak için bulgular hem tablolar ile sayısal olarak hem de betimsel olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın dış güvenirliliğini sağlamak için araştırma boyunca kullanılan yöntem ve problem durumunun, verilerin nasıl kodlandığı, nasıl analiz edildiğinin, çözümlenme ve yorumlama işlem süreçlerinin ayrıntılı olarak sunulması ile sağlanmıştır. Dış güvenirliliği ayrıntılı olarak tanımlamanın nedeni benzer araştırma yapmak isteyen araştırmacılara yol göstermektir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada, çalışma grubunun oluşturulmasında nitel araştırmanın amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir. Araştırma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında dört gönüllü öğretmen adayından oluşmaktadır.

Tablo 3 Çalışma Grubundaki Öğretmen Adaylarına İlişkin Bilgiler

Çalışma Grubu no	Takma İsim	Kademe	Branş	Eğitim Durumu
1-Öğretmen	Emir Öğretmen	Öğretmen adayı	Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adayı	Lisans Devam (4. sınıf)
2-Öğretmen	İrem Öğretmen	Öğretmen adayı	Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adayı	Lisans Devam (4. sınıf)
3-Öğretmen	Cansu Öğretmen	Öğretmen adayı	Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adayı	Lisans Devam (4. sınıf)
4-Öğretmen	Ahmet Öğretmen	Öğretmen adayı	Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adayı	Lisans Devam (4. sınıf)

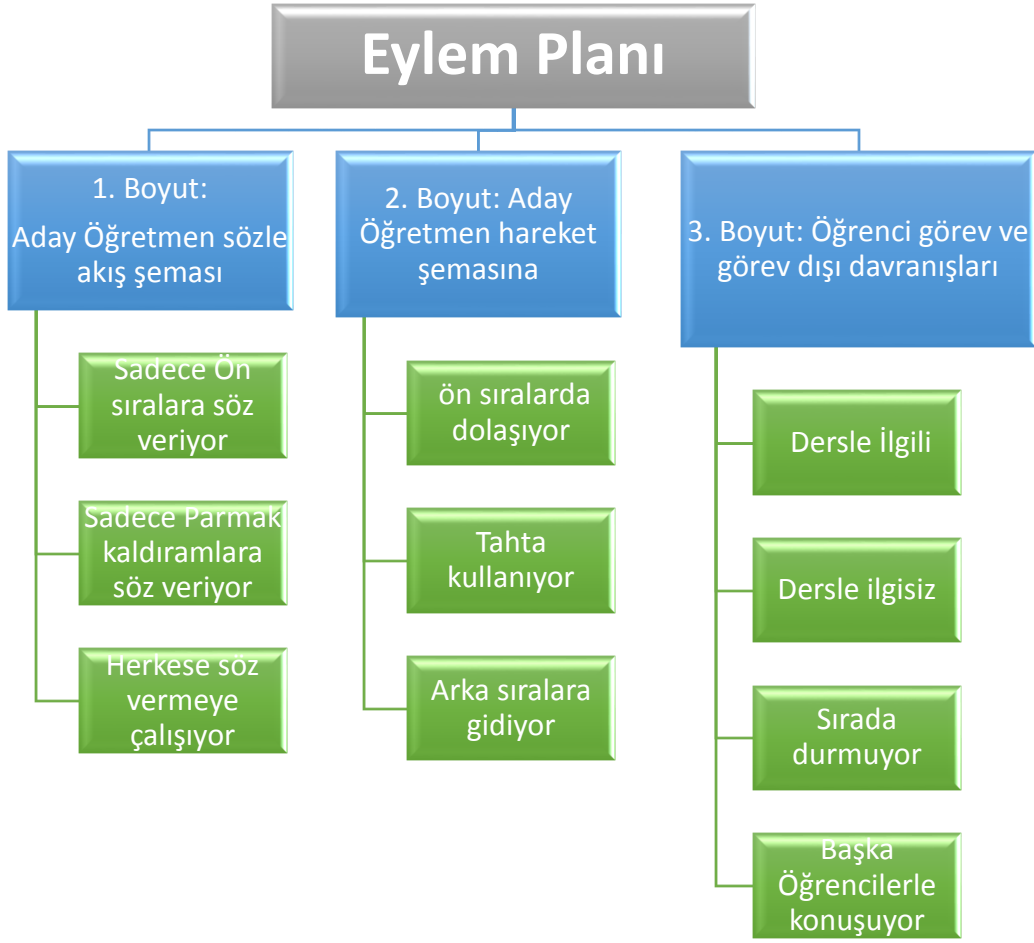
Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları üç başlık altında toplanmıştır.

1. Öğretmen sözel akış şeması
2. Öğretmen hareket şeması ve
3. Öğrenci görev ve görev dışı davranışları

Araştırma Süreci

Araştırmacının ilk aşamasında öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarına çalışmaya katılmak isteyip istemediklerini sorulmuştur. Araştırma gönüllülük esasına göre yapıldığından sadece araştırmaya katılmak



Şekil 1 Eylem Planı

isteyen öğretmen adayları ile araştırmaya devam edilmiştir. Araştırmanın ilk aşamasını oluşturan bu bölümde literatür taraması ile eş zamanlı olarak veriler toplanmıştır. İkinci aşamada ise problemin çözümüne yönelik olarak eylem planı geliştirilmiştir (Şekil-1). Araştırmanın eylem planında, öğretmen adaylarının sözel akış şemasına, hareket şemasına ve öğrenci görev ve görev dışı davranışlarına odaklanılmıştır. Buna yoğunlaşan eylem planı adı verilmiştir ve öğretmen sözel akış şeması, öğretmen hareket şeması ve öğrenci görev ve görev dışı davranışları olmak üzere üç alt boyuttan oluşmuştur. Boyutların uzman görüşüne dayalı olarak geçerliliği sağlanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarını anonimleştirmek için takma isim kullanılmıştır.

1. alt boyut öğretmen sözel akış şeması olarak belirlenmiştir. Öğretmen adayının iki ders saatinde gözlem yapılarak sözel akış alt boyutunun verilerine ulaşılmıştır. İlk gözlem bir ders saatinde yapılmış ardından bilgilendirme toplantısı yapılarak ikinci gözlem yapılmıştır. 2. alt boyut olan öğretmen hareket şemasında ilk alt boyutta belirlenen süreçler aynı şekilde yapılmıştır. 3. alt boyut ise öğretmen adayları ders anlatırken öğrencilerin görev ve görev dışı davranışları gözlemlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında gözlemleri yapılan öğretmen adaylarının araştırma bulguları verilecektir. Öğretmenler ve öğretmen adayları için analizler ayrı ayrı yapılmıştır.

Öğretmen Adayları İle İlgili Öğretmen Sözel Akışı Şeması Bulguları

Çalışmanın bu kısmında öğretmen adaylarının sözel akış şemaları analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarına Emir, İrem, Cansu ve Ahmet takma isimleri verilmiştir. Öğretmenlerin sözel akış şeması analizleri (kodlamaları) öğretmenin ders esnasında öğrencilere söz verip vermemesi ya da nasıl söz verdiği ile ilgili analizleri içermektedir. Buna göre kodlamalar “Sadece ön sıralara söz veriyor”, “Sadece parmak kaldıran öğrencilere söz veriyor” ve “Sınıfta herkese söz vermeye çalışıyor” şeklinde kodlanmıştır. Kodlamalar ders gözleminden sonra öğrencilere verilen söz hakları sayılarak yapılmıştır. Bulgular birinci ve ikinci gözlem şeklinde tablo-4’te verilmiştir.

Tablo 4 Bir Ders Saati Genel Öğrenci Söz Verme Sayısı

Öğretmen Adayı	1. Gözlem	2. Gözlem
	f	f
Emir	20	35
İrem	46	17
Cansu	15	10
Ahmet	22	33

Tablo-4’e göre Emir öğretmen birinci gözlemden öğrencilere 20, ikinci gözlemden 35 kere söz hakkı vermiştir. İrem öğretmen birinci ders saatinde 46, ikinci gözlemden 17 kere öğrencilere söz hakkı vermiştir. Cansu öğretmen ise birinci gözlemden 15 ikinci gözlemden ise 10 kere öğrencilere söz hakkı verdiği görülmektedir. Buna göre Emir ve Ahmet öğretmenin söz verme sayısında bir artış olduğu, Cansu ve İrem öğretmenin söz hakkı verme sıklığında düşüş görülmektedir.

Tablo 5 Öğretmen Adaylarının Sözel Akış Analizi

Gözlem Yapılan Davranış	1. Gözlem	2. Gözlem
	Frekans	Frekans
Sadece Ön sıralara söz veriyor	23	13
Sadece Parmak kaldırına söz veriyor.	33	27
Herkese söz vermeye çalışıyor	50	55
TOPLAM	103	95

Tablo-5’den de anlaşılacağı gibi öğretmen adayları iki gözlem esnasında da öğrencilerden sadece parmak kaldıranlara söz hakkı verme eğilimindedirler. Bununla birlikte ikinci gözlemden öğretmen adaylarının tümünde öğrencilere söz verme sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Öğretmen adayları genel olarak sınıf içinde tüm öğrencilere söz hakkı vermeye çalışmışlardır.

Öğretmen Adayları İle İlgili Öğretmen Hareketler Şeması Bulguları

Öğretmen hareket şeması analizleri (kodlamaları) “öğretmen sadece ön sıralarda dolaşüyor”; “Tahtayı kullanıyor”; “Arka sıralara gidiyor” şeklinde kodlanmıştır. Kodlamalar ders gözleminden sonra öğretmen adayının sınıf içinde dolaşma şeması analiz edilerek yapılmıştır. Bulgular birinci ve ikinci gözlem şeklinde Tablo- 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Öğretmen Adayı Hareket Analizleri

Gözlem Yapılan Davranış	1. Gözlem	2. Gözlem
	Frekans	Frekans
Öğretmen ön sıralarda dolaşıyor	25	15

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır.

Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Doğan & Kuru-Çetin

77

Tahta kullanıyor	10	15
Arka sıralara gidiyor	6	10
TOPLAM		40

Genel olarak öğretmen adayının sınıf içinde dolaşmaya çalıştıkları görülmekte birlikte sınıfın arkalarına nadiren gittikleri görülmektedir.

Öğretmen Adayları İle İlgili Öğrencinin Görev ve Görev Dışı Davranışları Şeması Bulguları

Öğrencilerin görev ve görev dışı davranış analizleri (kodlamaları) üç aşama şeklinde yapılmıştır. Öğretmen adayları ders anlatırken ilk 10. Dakika, 20. Dakika ve 30. Dakikada öğrenciler gözlemlenmiş ve yaptıkları davranışlar not edilmiştir (Örnek analiz için Ek-3'ye bakılabilir). Bu gözlemler D (Dersle ilgili), Dsiz (Dersle ilgisiz), S (Sırada durmuyor), K (Başka öğrencilerle konuşuyor) şeklinde kodlanarak öğrencilerin sınıf oturma planı üzerinde işaretlenmiştir. Sonuçta aşağıdaki tablo ortaya görüldüğü gibidir.

Tablo 7 Gözlem Yapılan Dakikaya Göre Davranışlar

Gözlem Yapılan Dakika	1.Gözlem		2.Gözlem	
	Öğrenci Davranışı	f	Öğrenci Davranışı	f
10. dakika	D (dersle ilgili),	42	D (dersle ilgili),	36
	Dsiz (dersle ilgisiz),	9	Dsiz (dersle ilgisiz),	17
	S: sırada durmuyor	7	S: sırada durmuyor	6
	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	14	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	17
	Toplam	72	Toplam	76
20. dakika	D (dersle ilgili),	32	D (dersle ilgili),	27
	Dsiz (dersle ilgisiz),	21	Dsiz (dersle ilgisiz),	27
	S: sırada durmuyor	5	S: sırada durmuyor	5
	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	11	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	11
	Toplam	69	Toplam	60
30. dakika	D (dersle ilgili),	19	D (dersle ilgili)	19
	Dsiz (dersle ilgisiz),	6	Dsiz (dersle ilgisiz),	14
	S: sırada durmuyor	2	S: sırada durmuyor	6
	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	10	K (Başka öğrencilerle konuşuyor)	16
	Toplam	37	Toplam	55

Tablo-7'de de görüldüğü gibi birinci ve ikinci gözlemde öğrencilerin davranışlarında çok büyük bir değişiklik olmamıştır. Birinci ve ikinci gözlemde dersin ilk 10. ve 20. dakikalarında öğrencilerin genel olarak dersle ilgili oldukları, 30. dakikasında ise öğrencilerin genel olarak sıkılmış ve dersle ilgili olmadıkları gözlemlenmiştir.

SONUÇ

Gittikçe karmaşık bir nitelik kazanan eğitim sistemi, öğretmenlerin rolünü değiştirmekte ve zorlaştırmaktadır. Öğretmenlerin, eğitim sistemi içinde en temel unsurlardan bir olduğu göz önüne alınırsa, eğitim sisteminde öğretmenler görevlerini yaparken, yeterliklerine, bireysel eğilimlerine, örgütün içinden ve dışından gelen etkilere göre görevlerinin gerektirdiğinden değişik eylem ve işlemlerde bulunabilirler (Başaran, 1982). Bu gibi durumlarda denetim, öğretmenin birçok yönden geliştirilmesini, yeterli hale getirilmesini ve eksiklerinin giderilmesini sağlamaktadır. Bu anlamda denetim, öğretmenlerin mesleki gelişmelerini teşvik eden, onları eğiten, çalışanların verimini artırıcı etkinlikleri ortaya koyan ve değerlendiren bir süreç olarak görülür (Gündüz, 2012).

Taymaz'ın (1985) da tanımladığı gibi iki çeşit denetim mevcuttur. Bunlar ders denetimi ve kurum denetimidir. Ders denetimi öğretmenin öğretim yapma ve ders vermedeki başarısını değerlendirmenin yanı sıra öğretmenin eksikliklerini giderme, yeteneklerini geliştirme, mesleğe ve çevreye uyumu sağlama, yenilik ve değişiklikleri tanıtmaya, mesleki yardımda bulunma etkinliklerini de kapsar. Bunun en önemli nedenlerinden biri öğretmenin okulda öğrenciyle sürekli etkileşim içinde olan, eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak için öğretim yöntem ve tekniklerini kullanan, öğretimin sonunda da ölçme ve değerlendirme yapan kişidir olmasıdır. Öğretmenleri bu niteliklerini yerine getirmek için zaman içinde mesleki gelişimlerini sağlamaları gerekmektedir. Bu yöntemler davranışların analiz edilmesi, geri bildirim ve bireye yönelik olma gibi ortak özellikler taşımaktadırlar (Alkan, 2005).

Öğretmen adayları ile yapılan eylem araştırmasından elde edilen verilerden, sözel akış şeması ve öğretmen hareket şemalarında özellikle olumlu yönde bir değişikliğin olduğu görülmektedir. İkinci gözlemlerde olumlu davranışların arttığı görülmektedir. Kuru Cetin (2018), Erdem (2006) ve Tanrıoğen (1996) özellikle bu tarz denetimlerin öğretmenlerin öğretim etkinliklerini olumlu yönde değiştireceğini savunmaktadırlar. Öğretmen adaylarının ikinci gözlemlerde özellikle öğrenci görev ve görev dışı davranışlara dikkat ederek ders anlattıkları görülmektedir. Bu bulgu gözlem sonrası görüşmenin olumlu sonuçlar doğurduğunun bir göstergesidir. Morse ve diğerlerinin (1970, 1-10) "Aday Öğretmenlerin Davranışlarına Yeniden Odaklanmalarında Farklı Denetim Geri Bildirimlerinin Etkileri" adlı çalışmada, aday öğretmenlerin mikro derslerinin sonunda farklı denetim geribildirimlerinde öğretim ile ilgili davranışlarının değişip değişmediğine bakılmıştır. Aday öğretmenlerle yapılan ders içi gözlemler öğretim ve öğrenme süreçlerinin karmaşıklığını basitleştirmeyi temel almaktadır. Aynı zamanda bu uygulamalar öğretmen adaylarına meslekleri öncesinde uygulama alanında yaşanan karmaşıklığı göreve başlamadan önce çözmede yardımcı olmayı ve teorik bilgilerle uygulama arasında bir köprü kurmayı sağladığı söylenebilir. Bunun yanında özellikle sınıf yönetimi açısından öğrenci davranışlarında düzelme olduğunu ve sınıf hakimiyeti açısından ise öğretmen adaylarının sınıf yönetimlerinin daha etkili olduğunu gösteren bulgular bulunmaktadır (Rawlings Lester, Allanson, ve Notar, 2017; Mansor, Wong, Rasul, Hamzah ve Hamid, 2012, Kuru Cetin, 2018). Ders denetimlerinin öğretmenlerin sınıf yönetimlerini olumlu yönde etkilediği (Aydın, 2016) ve ders denetiminin sınıf yönetiminin bir parçası olduğu (Akin ve Koçak, 2007; Erdem, 2006) literatürde de sıklıkla vurgulanmaktadır. Açar (2009) ders denetimleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada benzer bulgulara ulaşılmış ve ders denetiminin öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkı sağladığını belirtmiştir.

Varlığını sürdürme kararlılığında olan örgütler, kuruluş amacını gerçekleştirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek durumundadır. Bu örgütsel olgu sürekli bir izleme, inceleme, değerlendirme ve geliştirme etkinliğini kapsayan denetimin önem ve zorunluluğunu göstermektedir (Tanrıoğen, 1997; Aydın, 2016). Bu anlamda denetim, işleyen süreci kontrol ederek, süreçteki sapmaları düzelterek ve süreci geliştirerek örgütlerin sağlıklı olarak yaşamasına yardımcı olur. Denetim yoluyla kurumun amaçları daha iyi anlaşılır, süreçler izlenir, amaçlara ulaşmaya çalışılır, ulaşılmadığı durumlarda gerekli önlemlerin alınması sağlanır.

Çalışmada genel olarak alternatif gözlemlerin öğretmenlerin ve özellikle aday öğretmenlerin mesleki gelişimini olumlu etkilediği saptanmıştır. Tanrıoğen (1997) özellikle bu tip ders denetimlerinin mesleğe yeni başlayan öğretmenlerde faydalı olacağını belirtmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, U. (2009).Yönetici ve öğretmenlere göre Türk ve Alman (krv eyaleti) okul müdürlerinin ders denetimi uygulaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Alkan, C. V. (2005). Özel Öğretim Yöntemleri (2nd Edition) Ankara: Ani.
- Akin, A. G. U. & Kocak, R. (2007). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerileri İle İş Doyumları Arasındaki İlişki [The Relationship between Teachers' Classroom Management Skills and Job Satisfaction]. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 51(51), 353-370.
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde denetim* [Instructional supervision] (6th Edt.). Ankara: Pegem A.
- Balcı, A., 2001. Etkili Okul ve Okul Geliştirme. (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Basaran, İ. E. (1982). *Organizasyon Davranışları* [Organizational Behavior]. Ankara: Ankara University Faculty of Education.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim Kurumlarında Eylem Araştırması [Action Research in Educational Organizations]. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 65-89.
- Burton, W. H., & Brueckner, L. J. (1955). *Supervision: A Social Process* (Third Edition). Appleton- Century Crofts Inc.
- Borgia, E. T., & Schuler, D. (1996). Action Research In Early Childhood Education. ERIC Digest. (ERIC Clearinghouse on Elementary And Early Childhood Education, Urbana II, No:401047).
- Costello, P. J. M. (2003). Action Research. Continuum Books: London. Dea, M. (2016). The Nexus between Instructional Supervision, Supervisors' and Teachers': The Practical Paradox and Its Effect on Quality Education a Case of Woliat Zone Administration Elementary and Secondary Schools (1-8). *Journal of Education and Practice*, 7(7), 108-118.
- Dash, D. P. (1999). Current debates in action research. *Systemic Practice and Action Research*, 12(5), 457-492
- Dea, M. (2016). The Nexus between Instructional Supervision, Supervisors' and Teachers': The Practical Paradox and Its Effect on Quality Education a Case of Woliat Zone Administration Elementary and Secondary Schools (1-8). *Journal of Education and Practice*, 7(7), 108-118.
- Erdem, A. R. (2006). Öğretimin Denetiminde Yeni Bakış Açısı: "Sürekliliği Geliştirme" Temeline Dayalı Öğretimin Denetimi [Under the Supervision of the Teaching the new perseverance: "Inspirational Development"]. *Selçuk University Sosyal Sciences Institutional Journal*, 16, 275-294
- Gökçe, F., & Kahraman, P. B. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 173-206.
- Glanz, J. (2000). Supervision For The Millennium: A Retrospective And Prospective. *Focus On Education*, Fall, 9–15, <http://www.Wagner.Edu/Faculty/Users/Jglanz/>
- Goldhammer, R Anderson, R., & Karjewski, R. (1980). *Clinical Supervision: Special Method for the Supervision of Teachers*. New York: Rinehart and Winston.

- Gunduz, Y. (2015). Eğitim Örgütlerinde Denetimin Gereklikliği: Kuramsal Bir Çalışma.[Inspection Requirement In Educational Organizations: A Theoretical Study]. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34(34), 1-6
- Hair, H. (2014). Power relations in supervision: Preferred practices according to social workers. Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services, 95(2), 107–114. doi: 10.1606/1044-3894.2014.95.14
- Ferrance, E. (2000). Action Research. Themes in Education. USA: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory At Brown University.
- Ipek, C., & Balay, R. (2016). Sınıf Gözlemi [Classroom Observation]. Ali Balci & Cigdem Apaydin (Ed.) Öğretimde Denetim [Instructional Supervision] in (261-288). Ankara: Pegem Akademi
- İnan, G. (2011). Eylem Arastirmasi: Egitimde Degisimin Yaratilmasinda Ogretmenin Gucu [Action Research: The Effect Of Teacher On The Change Of Education]. Celal Bayar University The Journal of Social Sciences . 9(2):481-486.
- Kuru Cetin, S. (2018). Alternative observation tools for the scope of contemporary education supervision: An action research. European Journal of Educational Research, 7(2), 329-340. doi: 10.12973/eu-ger.7.2.329.
- Mansor, A. N., Eng, W. K., Rasul, M. S., Hamzah, M. I. M., & Hamid, A. H. A. (2012). Effective classroom management. *International Education Studies*, 5(5), 35-42.
- Memisoglu, S. P. (2001). Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi [The Evaluation of teachers supervisory applications in primary education schools in relation to the principles of contemporary educational supervision]. Unpublished Phd Thesis, Abant İzzet Baysal U. SBE., Bolu.
- Morse, K. R., & Others (1970). Effects Different Types of Supervisory feedback on Teacher Candidate' Development of Refocusing Behaviors. Retrived from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED046906.pdf>
- Morki, M. (2010). An assessment of the status of school based instructional supervision in secondary schools of west Arisi zone of Oromia region. Unpublished Master's Thesis, Addis Ababa.
- Neuman, W. L. (2010). Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar [Social Research Methods Qualitative and Quantitative Approaches] (4. Edt). İstanbul: Yayın Odası.
- O'Donoghue, K., Wong Yuh Ju, P., & Tsui, M. S. (2017). Constructing an evidence-informed social work supervision model. *European Journal of Social Work*, 1-11.
- Oliva, P.F. ve Pawlas, G.E. (2004). Supervision for today's Schools. New York: Longman
- Rawlings Lester, R., Allanson, P. B., & Notar, C. E. (2017). Routines are the foundation of classroom management. *Education*, 137(4), 398-412.
- Ross-Gordon, J. M. (2003). Adult learners in the classroom. *New directions for student services*, 2003(102), 43-52.
- Purkey, S. C., & Smith, M. S. (1983). Effective schools: A review. *The elementary school journal*, 83(4), 427-452.

- Sagor, R. (2000). Guiding school improvement with action research. Virginia: ASCD.
- Sullivan, S., & Glanz, J. (2005). Supervision That Improves Teaching. Strategies And Technics. Foreword By Jo Blase. California. Corwin Pres. Second Edition.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik [Reliability and validity in social and behaviora]. Ankara: Seckin Yayıncılık.
- Tanriogen, A. (1997). Intensive Guided Supervision. Educational Administration: Theory and Practice, 3(1), 111-121.
- Taymaz, H. (1985). Teftis, Kavramlar-İlkeler-Yöntemler[Inspection, Concept-Principles-Methods]. Ankara: Kadioglu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, Ö., & Aykaç, B. (1994). Frederick Taylor'ın görüşlerinin değerlendirilmesinde yeni bir yaklaşım. *Amme İdaresi Dergisi*, 27(4), 83-96.

Makale Geçmişi	Geliş: 01.08.2022	Kabul:24.08.2022	Yayın:30.08.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Doğan,B.ve Kuru-Çetin,S.(2022). Course Supervision of Teacher Candidates Within The Context Of Contemporary Education Supervision. <i>Journal of Research in Education and Teaching</i> . 11 (3), ss -70-82		